

Suomen kalatalous

EU Kalat III Seminaari

Luonnonvarakeskus

Erikoistutkija

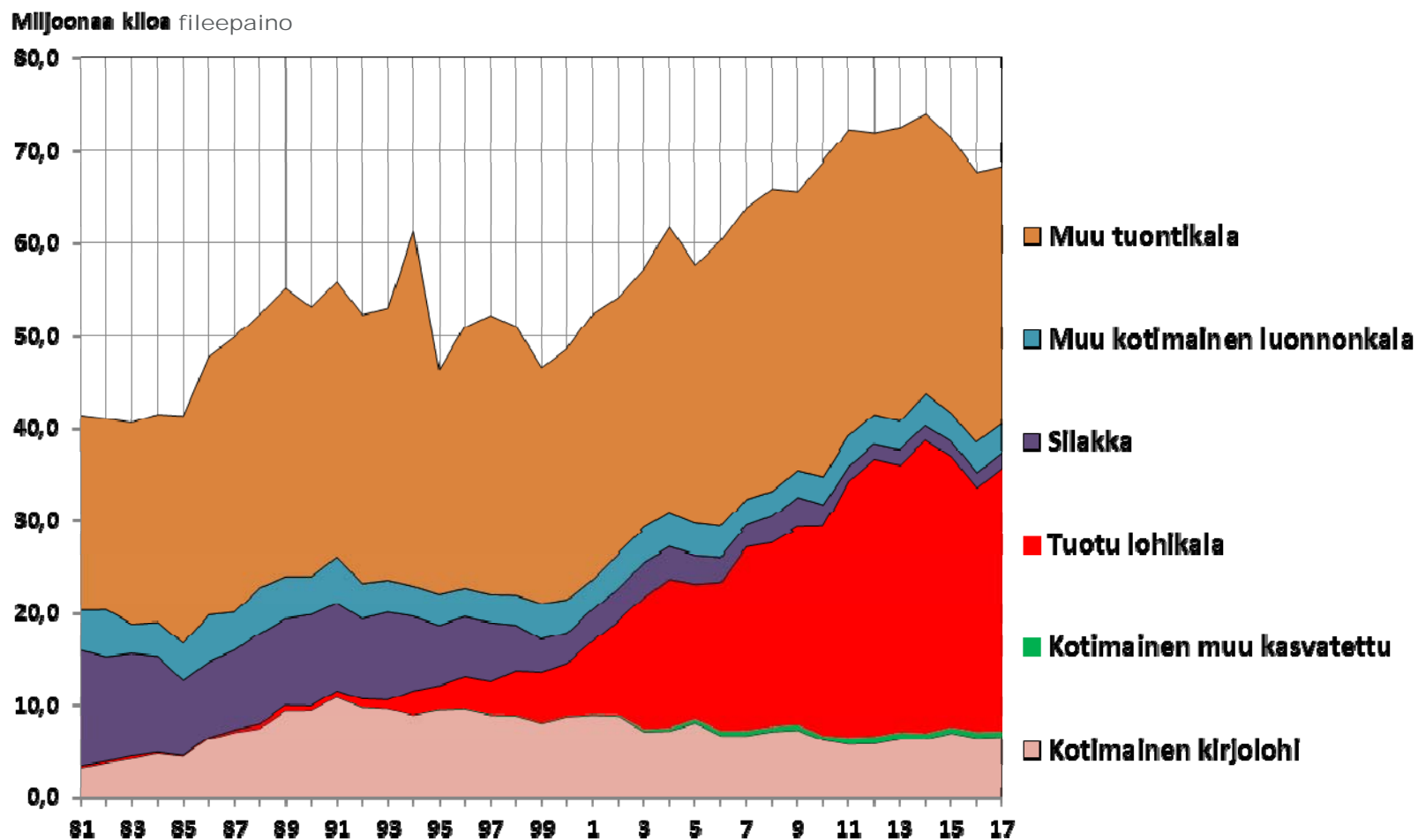
Jari Setälä

25.10.2018

Helsinki

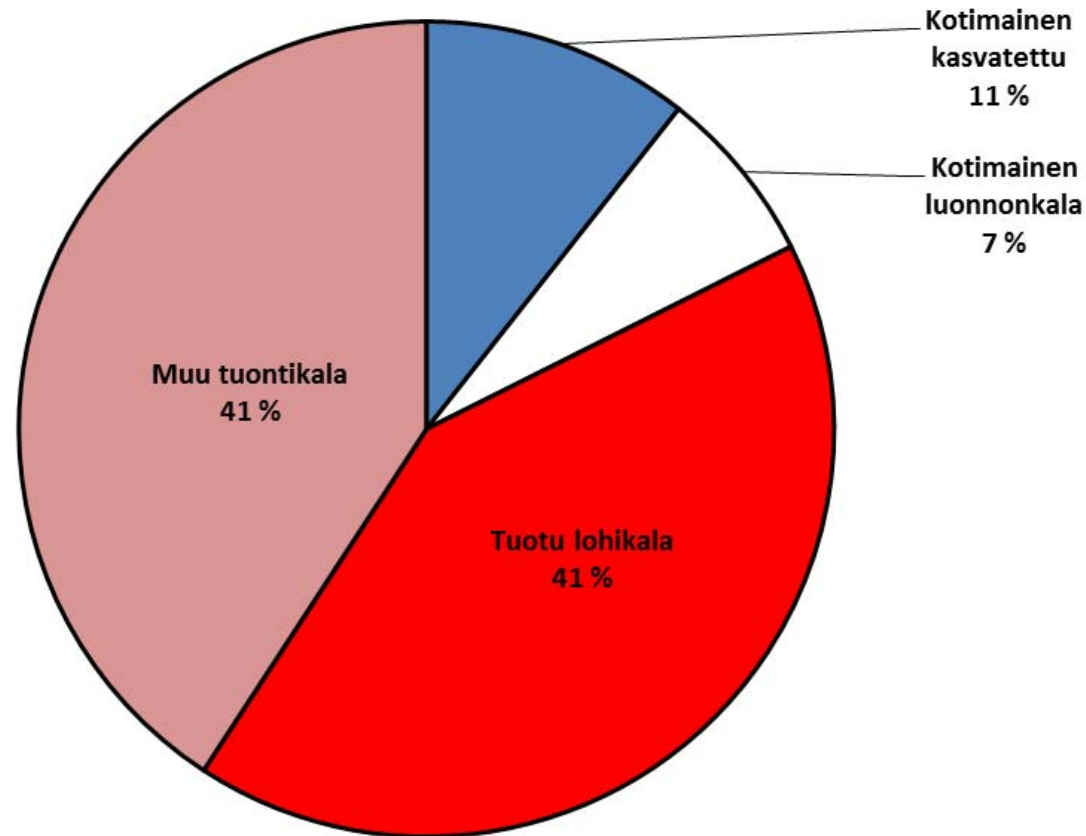
Säätytalo

Elintarviketalan kotimarkkinoiden kehitys 1981-2017

Kalan kaupallinen kysyntä kasvaa, mutta kasvu tuonnin varassa

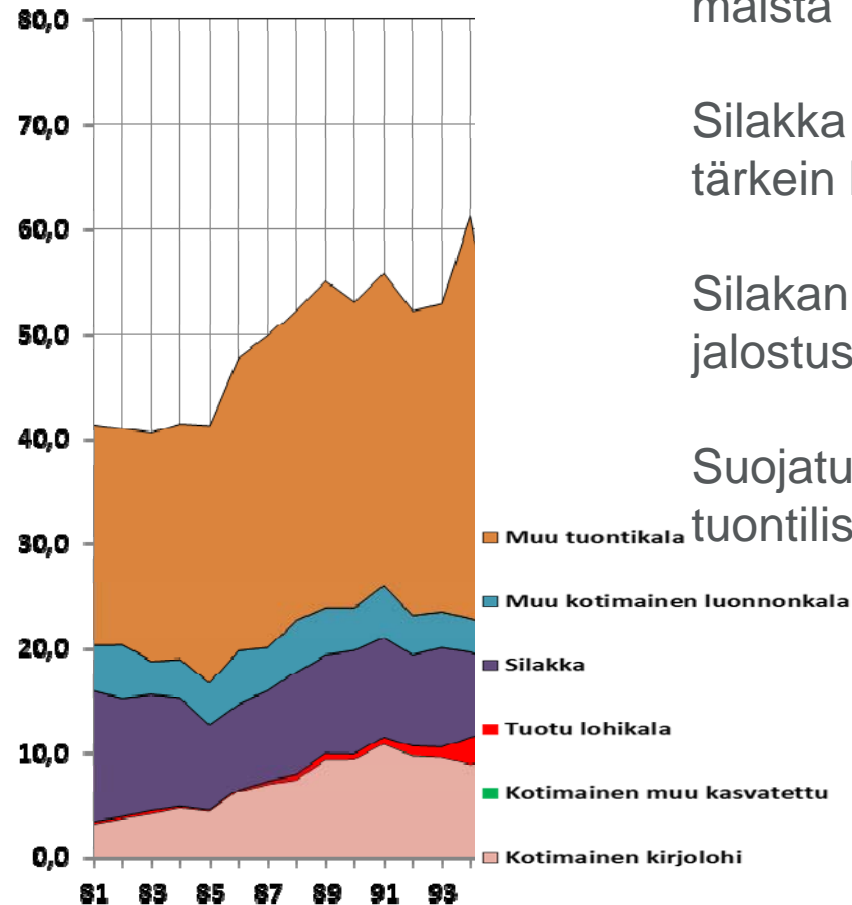
Kotimaisen kalan osuus enää 18 % kaupallisesta tarjonnasta

Suomalaiset haluaisivat syödä enemmän kotimaista kalaa,
mutta kotimaisesta kalasta on kova pula

1980-luku kotimaisen kalatalouden kehityksen kulta-aikaa

Milljoonia kiloa fileepaino

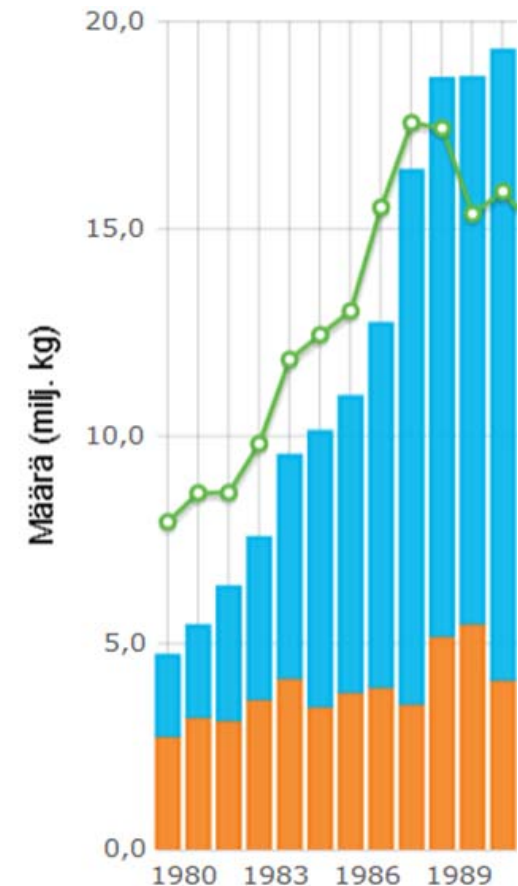
Puolet kalasta koti-
maista

Silakka markkinoiden
tärkein kalatuote

Silakan kalastusta ja
jalostusta tuettiin

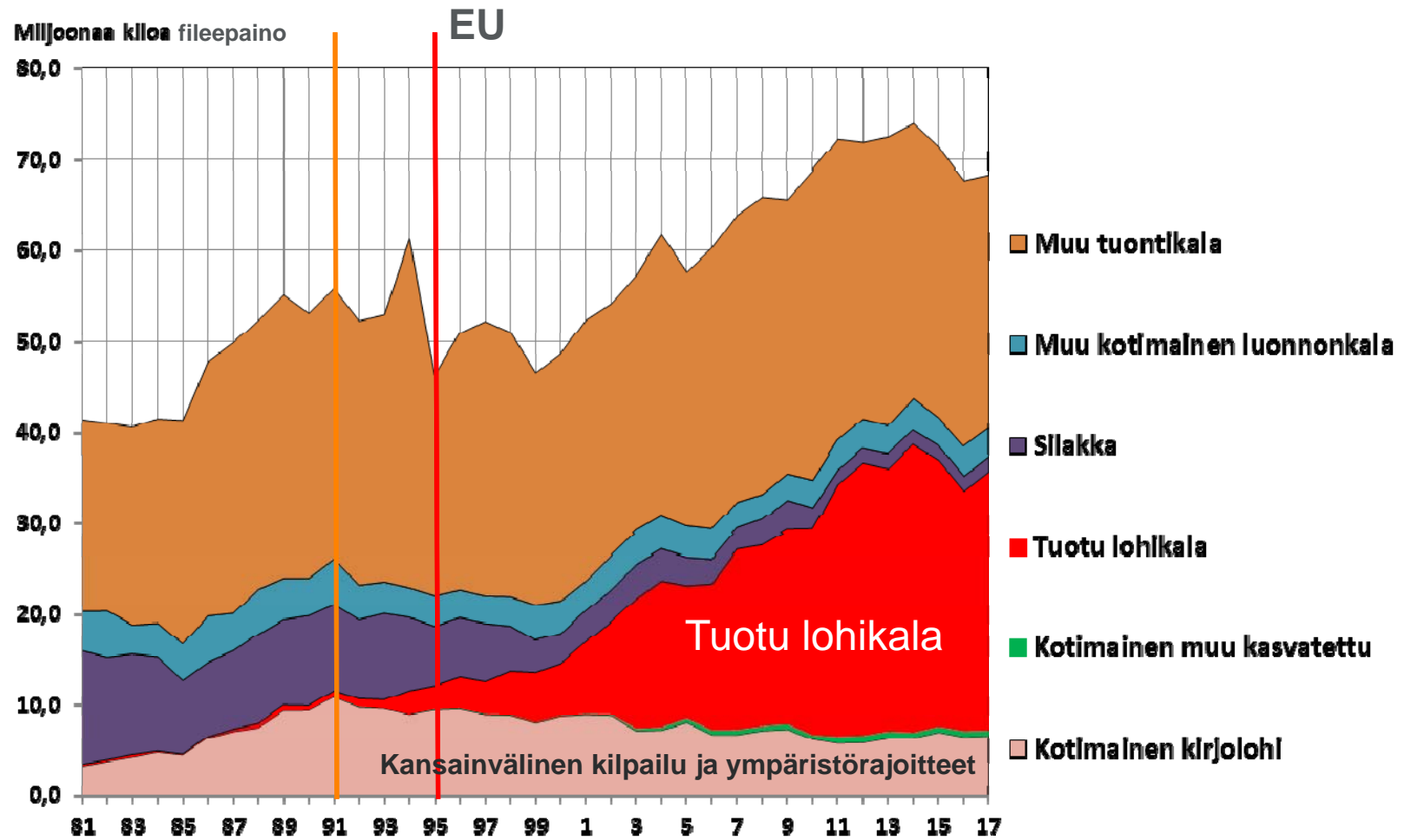
Suojatut markkinat,
tuontilisenssit

Kirjolohen kasvatus

Suomalainen kalatalous kasvavaa ja kilpailukykyistä

Tuotu lohikala syrjäyttää kotimaisen kalan

Mitä oikein tapahtui?

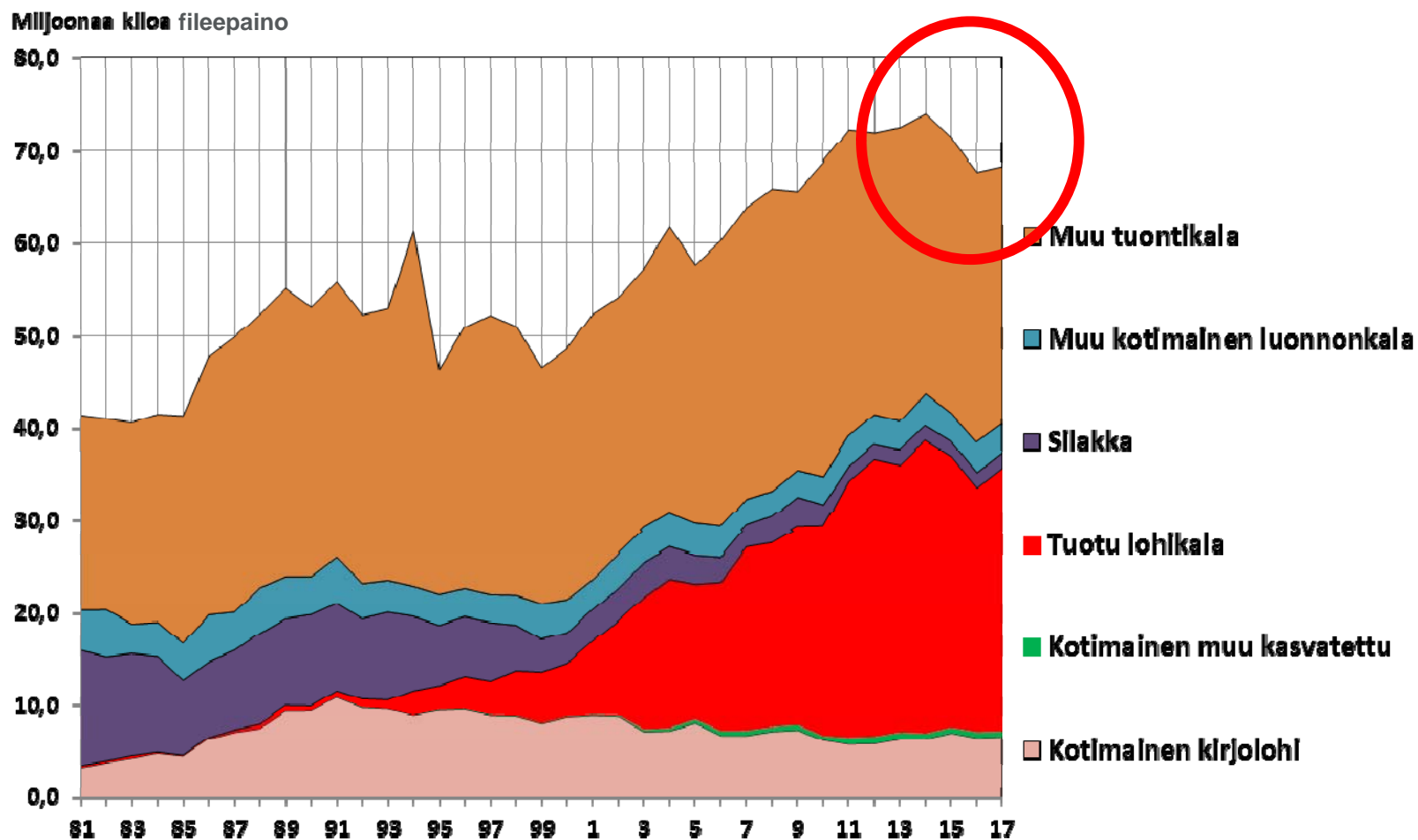
EU-jäsenyys

- Tuorekalamarkkinat avattiin kansainväliselle kilpailulle
  - Tasaisesti tarjolla olevaa laadukasta, arvostettua ja edullista tuoretta lohta alkaa virrata Suomeen
  - Kalan tukkukauppa ja jalostus kovaan kasvuun
  - Vähittäiskauppa hyödynsi uuden sisävetotuotteen ja panosti kalakauppaan
  - Tuodut lohikalatuotteet korvasivat markkinoilla silakkaa
- Silakan hintatuki poistuu
  - Silakalle muodostui markkinahinta
  - Kalastuksen voimakas keskittyminen
  - Tarjonnan suuntautui kotimaan elintarvikkeista rehuun ja vientimarkkinoille

Muita kehitykseen vaikuttavia tekijöitä

- Vesiviljelyn ympäristörajoitteet
  - Vanhoja kalankasvatustalustoja leikattiin ja uusia oli erittäin vaikea saada, yksikkökoko jäi Suomessa olemattoman pieneksi ja kansainvälinen kilpailukyky heikkeni
  - Kalankasvatusta laajennettiin Ruotsiin, josta sai isompia talustoja, kirjalojen tuonti lisääntyi
- Luonnonkalan pyynnissä monia ongelmia
  - Silakan koko pieneni 80-luvulta
  - Dioksiinikohut nakersivat silakan mielikuvaa ja kysyntää
  - Silakka-alukset ulkomaiseen omistukseen
  - Kalastuksen säätely heikensi rannikkokalastuksen toimintaedellytyksiä (lohi, siika, kuha)
  - Hylkeet ja merimetso-ongelmat vaikeuttivat rannikkokalastusta
  - Rannikkokalastajien väheneminen ja marginalisoituminen

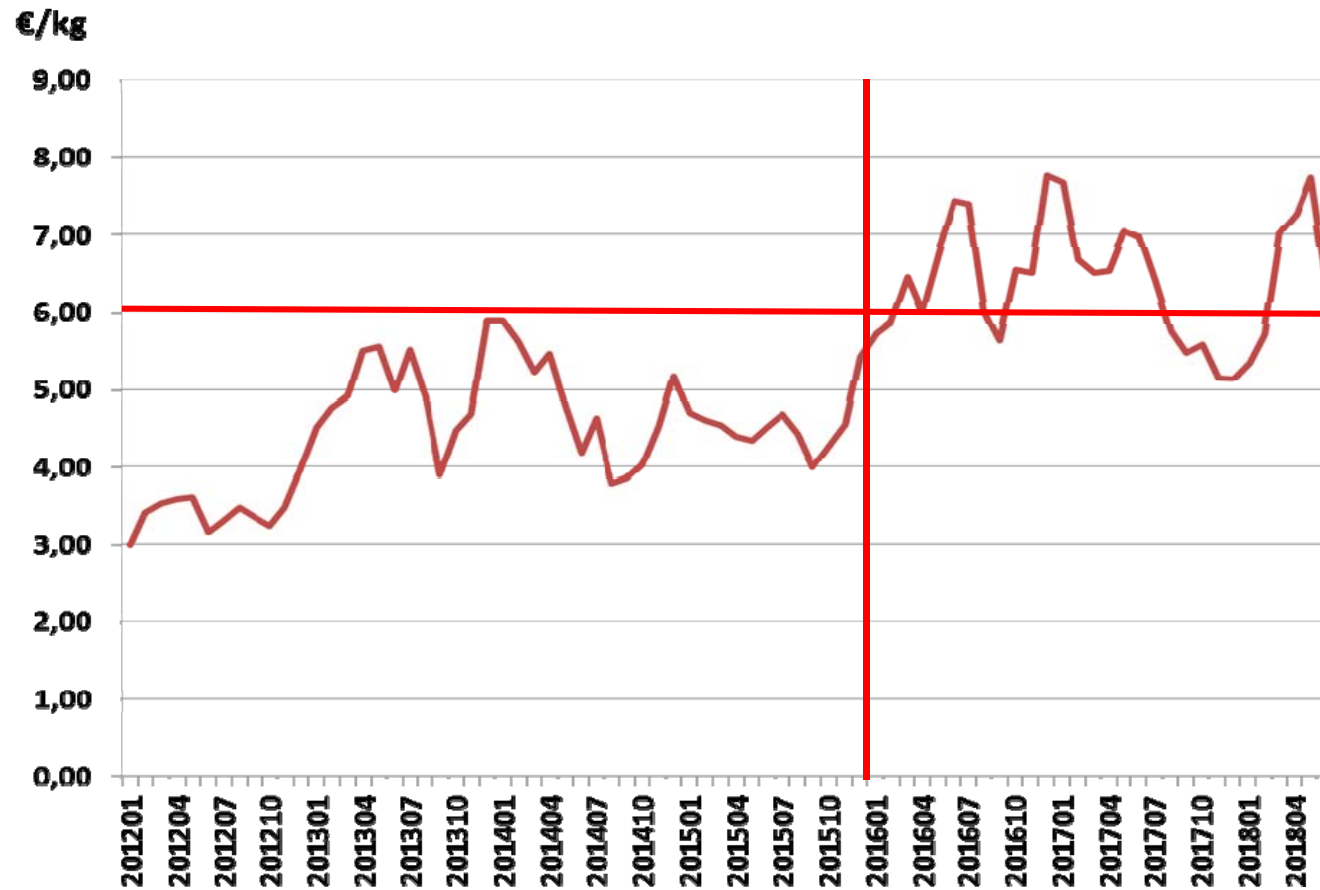
Tämän päivän tilanne?

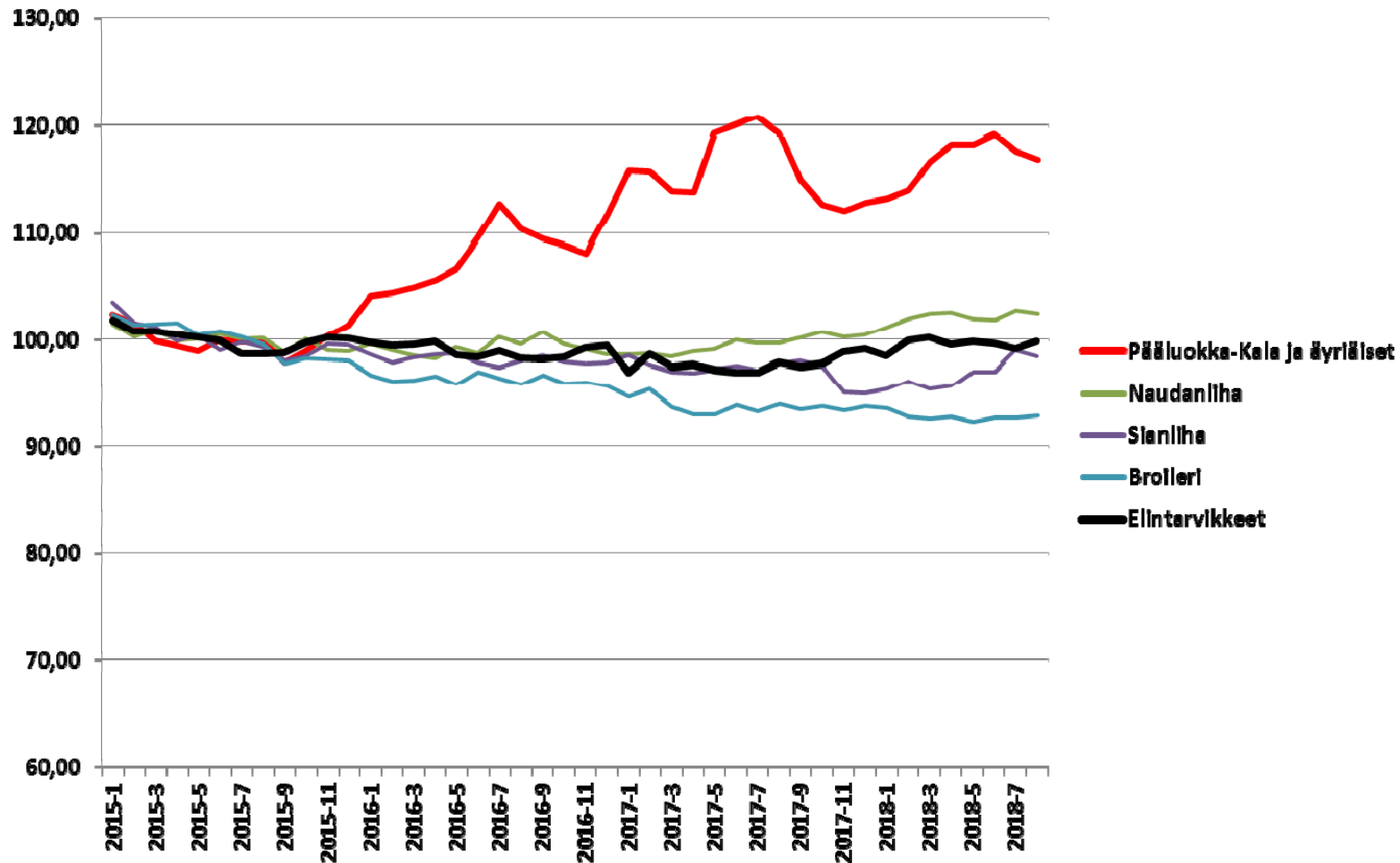
Kalan kysynnän notkahdus

Lohen hinta jo kolmatta vuotta korkealla

Kala kallistunut suhteessa muihin elintarvikkeisiin

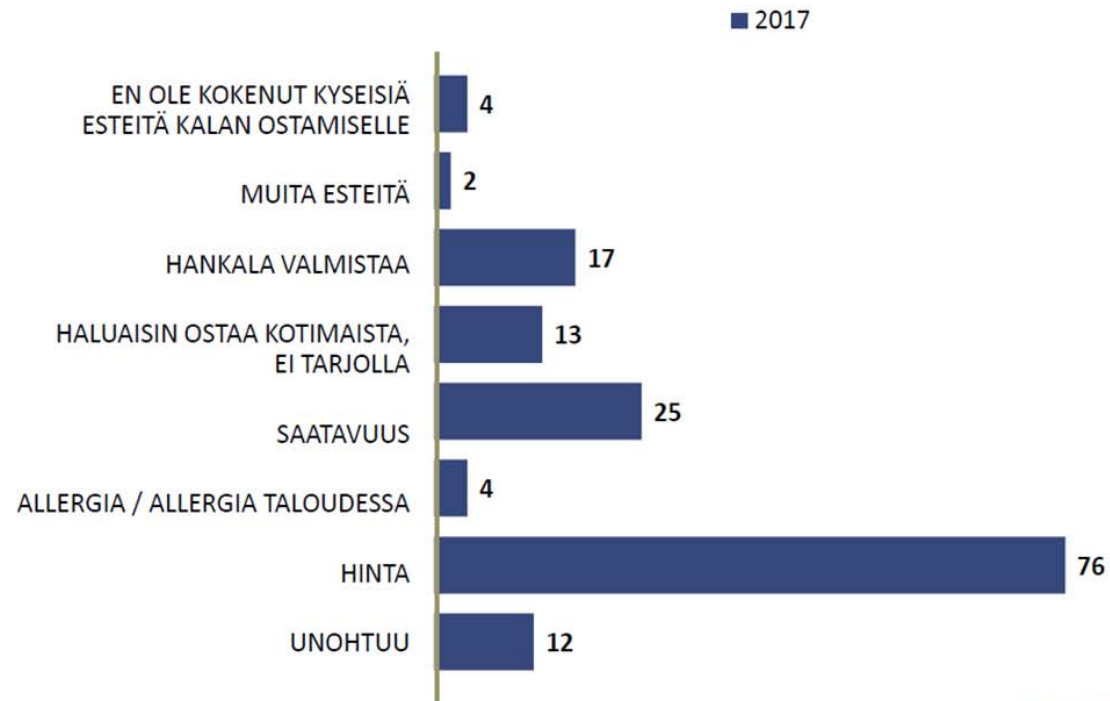
Kalan rooli sisäänvetotuotteena vähentynyt

Onko kala jo kuluttajalle liian kallista?

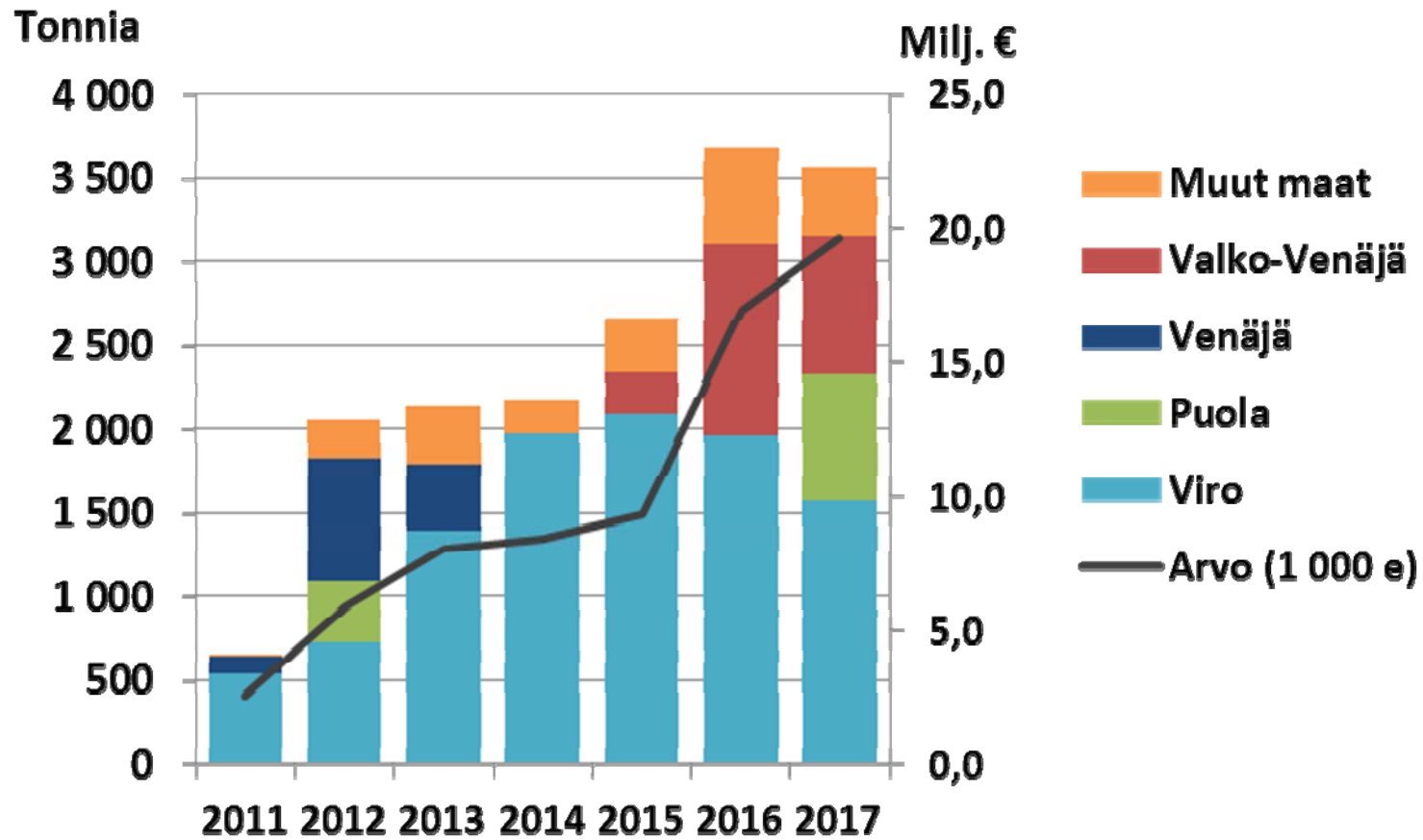
He, jotka haluavat ostaa enemmän kalaa, kokevat hinnan esteeksi

Hinta korostuu erityisesti nuorten vastaajien keskuudessa.

Mitä iäkkäämpi vastaaja, sitä useammin esteeksi nähdään saatavuus.

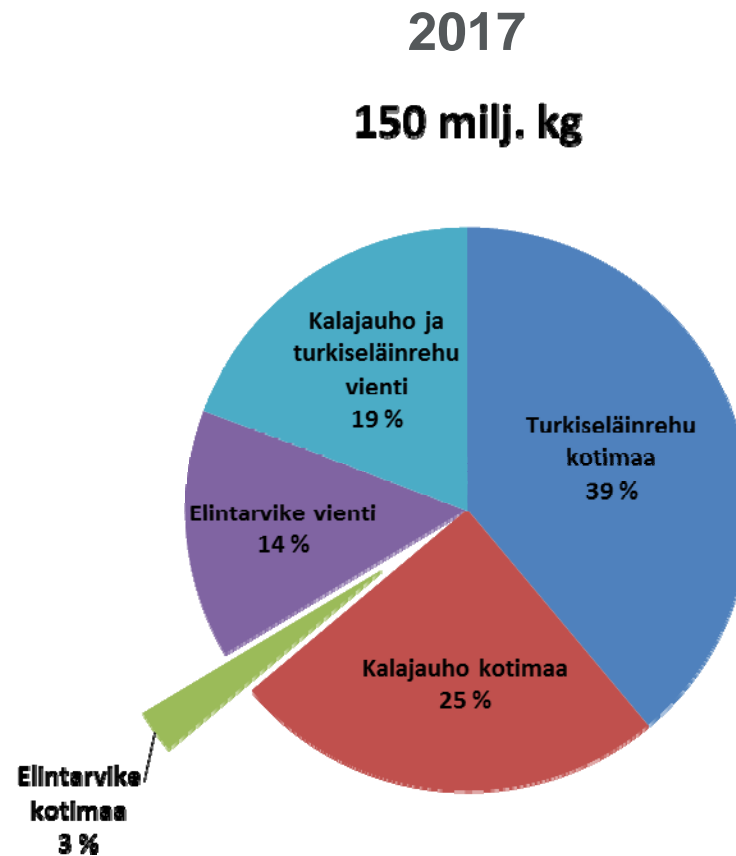

Kirjoloheen vienti vetää

Vientikala on pois kotimarkkinoilta

Pieni osa silakasta kotimaan elintarvikkeeksi

Silakasta 2/3 (44% v. 2015) käytetään kotimaassa
Silakasta noin puolet käytetään elintarvikeketjussa

Kotimarkkinoilla kova pula kalasta

- Lohi kallista
  - Tuonnin kasvu pysähdyksissä ja yritykset varovaisia lohihankinnoissa
  - Kirjolohi kallista, jalostajilla pula kohtuuhintaisesta raaka-aineesta
  - Lohikalakampanjat vähentyneet
  - Luonnonkalan arvostus ja kysyntä kasvaa, mutta sitä on vähän tarjolla
    - Kalastajien määrä vähentynyt ja saaliit pienentyneet
      - Kalastajat jalostavat ja myyvät pienet saaliit itse
    - Sisävesikalastuksen merkitys kasvanut, kun rannikon tarjonta vähentynyt
    - Lähiruokabuumi tukee luonnonkalan kysyntää
- Terveellisten tuotteiden kysyntä kasvussa

Vesiviljelyn kestäväälle kasvulle hyvät edellytykset

- Ravinnekuormitusta on jo vähennetty 70-80%
- Valmiina sijainninohjaussuunnitelma ja Itämeren ravinteita kierrättävä rehu
- Vesiviljelyn innovaatio-ohjelma:
  - Avomerilaitokset sijoitetaan ja mitoitetaan ympäristön ja muiden käyttömuotojen kannalta sopiviin paikkoihin ja käytetään Itämerirehua
  - Kiertovesikasvatus kehitetään toimivaksi ja kannattavaksi

Kustavissa kokeillaan kauko-ohjattua ruokintaa

Lisääarvoa suurimmalle kalaresurssillemme

- **Silakalla** uusia mahdollisuuksia
  - Kalajauhotehdas luo lisääarvoa, työtä ja kestäväää kalankasvatustuotantoa
  - Kalastus nyt MSC-sertifioitu
  - Dioksiinirajat alittumassa
  - Innovaatio-ohjelma:
    - Uusia elintarvikkeita ja lisäarvotuotteita kehitetään
    - Sivuvirtoja hyödynnetään

Rannikko- ja sisävesikalastuksen kehittämiseen panostetaan

- Rannikkokalastuksessa kehitetään hylkeen kestäviä kannattavia pyyntitapoja sekä hylkeiltä suojautumiskeinoja, mutta myös hylje- ja merimetsokantojen säätelyä tarvitaan

- Sisävesikalastuksessa, sen pyynti- ja jalostusmenetelmissä sekä toiminnan monipuolistamisessa paljon kehitysmahdollisuuksia

Kalakauppa, kalan jalostus ja markkinointi tukevat alkutuotannon kehittämistä

- Arvoketjun läpi menevän yhteistyötä kehitetään
- Logistiikkaa (jäät, kalan vastaanotto, ensivarastointi, keräily ja kuljetukset) kehitetään
- Kotimaisten kalavarojen käyttöä monipuolistetaan
- Jalostusastetta nostetaan
- Uusien tuotteita ja tuotantotapoja kehitetään
- Sivuvirrat hyödynnetään laajemmin ja arvokkaammin
- Jakelua, markkinoita ja markkinointia kehitetään

- Vähittäiskaupan ja suurkeittiöiden valinnat ja kalan hankintaratkaisut tärkeitä

Tutkimus ja hallinto luo edellytyksiä ja mielikuvia

- Kehitystoiminta tehdään pitkäjänteisesti laajassa ja monipuolisessa verkostossa, jossa yritykset, tutkimus, hallinto ja sidosryhmät mukana
- Tutkimus tuottaa luotettavaa tietoa päätöksentekoon ja osallistuu ratkaisujen kehittämiseen
- Hallinto luo kehittymisen ja kehittämisen edellytyksiä
- Hallinnonvälistä yhteistyötä edelleen tiivistettävä
  - Rakennettava yhteistä tilannekuvaa
  - Pullonkauloja pystyttävä ratkottamaan
  - Näkökulmia aidosti yhteen sovitettava
  - Tavoiteltava ratkaisukeskeistä kehitystyötä
- Tutkimuksen ja hallinnon viestit rakentavat vahvoja mielikuvia, jotka vaikuttavat kehitykseen

Kiitos!

